

Huvudman

Söderhamns kommun
Ansvarig nämnd för grundskola
826 80 Söderhamn

Beslut

Datum 2025-03-07
Dnr SI 2024:9366
Sida 1 (7)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Vågbroskolan åk 4-9 i Söderhamns kommun.

Beslut

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 3 skollagen (2010:800) från att ingripa mot Söderhamns kommun avseende brister rörande disciplinära åtgärder och särskilt stöd. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden hösten 2024 inlett en tillsyn av Vågbroskolan i Söderhamns kommun beträffande skolsituationen för en elev. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Vågbroskolan följer gällande bestämmelser om disciplinära åtgärder och särskilt stöd beträffande eleven.

Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen har inhämtat skriftliga yttranden från huvudmannen och elevens vårdnadshavare. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Yttranden och dokumentation från huvudmannen

Disciplinära åtgärder

Söderhamns kommun har uppgett att rektorn fattat beslut om avstängning av eleven den 23 april och den 23 augusti 2024 samt att det dagarna före och efter besluten hållits elevmöten där vårdnadshavare och skola samt i förekommande fall en extern aktör deltagit. Av rektorns beslut om avstängning av eleven, som bifogats huvudmannens yttrande, framgår skälen till avstängningarna samt att besluten gäller för en respektive två dagar. Det anges vidare att elevens vårdnadshavare underrättats om besluten, men inte när samt på vilket sätt. I beslutet om avstängning från den 23 augusti 2024 anges dock att elevmöte med vårdnadshavare hållits samma morgon. Huvudmannen har uppgett att elevens vårdnadshavare fått ta del av de skriftliga besluten i samband med de fysiska elevmötena.

Huvudmannen har uppgett att frågan om skolbyte varit aktuell en längre tid, då skolan anser sig ha gjort alla insatser som förmås. Elevens normbrytande beteende bedöms ha sin grund i relationer i skolan, varför en ny miljö bedöms kunna ge möjlighet att skapa nya mönster. Det finns inget beslut om omplacering av eleven då skolan uppfattat det som att elevens vårdnadshavare gjort ett frivilligt skolval, vilket skolan anser styrkt i och med att eleven och vårdnadshavare besökt en fristående skola.

Av beslut om avstängning daterat den 23 augusti 2024 framgår att skolan rekommenderar ett skolbyte och att elevens vårdnadshavare ska fundera på skolval till och med den 26 augusti 2024. Av övrig dokumentation som huvudmannen bifogat – "Dokumentation efter avstängningen" samt en anmälan till en extern aktör - framgår att rektorn försökt ringa elevens vårdnadshavare den 26 augusti 2024 men inte fått något svar. Det framgår vidare att huvudmannen den 27 augusti 2024 mottagit en synpunkt från elevens vårdnadshavare där det framkommit att vårdnadshavarna inte kommer att göra ett nytt skolval. Det framgår att rektorn därför kontaktat verksamhetschef som utsett en omplaceringsskola samt att det beslutats att eleven ska börja på omplaceringsskolan den 16 september 2024. Vidare anges att Vågbroskolan behöver ordna med undervisning på annan plats fram till det att eleven kan påbörja sin skolgång vid omplaceringsskolan samt att eleven ska ges undervisning på annan plats än skolan cirka två timmar per dag med en pedagog från Vågbroskolan. Huvudmannen har hänvisat till ovanstående dokumentation på fråga om eleven kompenseras för utebliven undervisning i samband med avstängningarna.

Särskilt stöd

Söderhamns kommun har uppgett att elevens behov av särskilt stöd inte har utretts, då eleven inte bedömts ha några kunskapssvårigheter och

tidigare alltid klarat kriterierna för bedömning av kunskaper. Eleven har emellertid erhållit stöd inom ramen för extra anpassningar. Av dokumentation som huvudmannen bifogat framgår att eleven under hela sin skolgång vid skolan haft ett normbrytande och utåtagerande beteende. Det framgår vidare att elevens beteende gör att kunskapsresultaten sjunker och att skolan vid olika tillfällen meddelat elevens vårdnadshavare att skolan inte kan erbjuda det stöd som eleven behöver.

Uppgifter från elevens vårdnadshavare

Elevens vårdnadshavare har uppgett att beslut om avstängning meddelats dem genom telefonsamtal den 22 augusti 2024 och att ett möte därefter bokats in den 23 augusti 2024. Elevens vårdnadshavare menar att rektorn vid mötet uppgett att kompenserande undervisning inte var planerat. Eleven erhöll ingen kompenserade undervisning vid avstängningen i april 2024. Den kompenserade undervisningen som gavs i början av höstterminen 2024 påbörjades först den 2 september 2024 och gavs cirka två timmar om dagen på en annan plats än skolan.

Under mötet den 23 augusti 2024 meddelade rektorn att eleven inte var välkommen tillbaka till skolan och att huvudmannen skulle utse en lämplig skola om vårdnadshavarna inte själva ordnade en annan skola. Utifrån detta besked tog vårdnadshavarna kontakt med en annan skola.

Vårdnadshavarna uppger att de inte tagit del av någon skriftlig dokumentation av vare sig avstängningarna eller skolbytet, utan all information har varit muntlig.

Rättslig reglering

Disciplinära åtgärder

Enligt 5 kap. 13 § skollagen framgår att rektorn under vissa förutsättningar får besluta att en elev i grundskolan tillfälligt ska ges undervisning på en annan plats inom huvudmannens organisation (tillfällig placering utanför den egna skolenheten). Elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut innan placeringen genomförs. Beslutet får inte gälla under längre tid än fyra veckor.

I 5 kap. 14-16 §§ skollagen anges att rektorn under vissa förutsättningar får besluta att helt eller delvis stänga av en elev i grundskolan. Eleven ska erbjudas kompensation för den undervisning som eleven går miste om på grund av avstängningen. Ett beslut om avstängning får endast gälla under den tid som behövs för en skyndsamt utredning av vilka andra åtgärder som kan behövas. En elev får inte stängas av för en längre tidsperiod än en vecka och inte heller vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår. Innan rektorn beslutar om avstängning ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig.

Av 5 kap. 21 a § och 10 kap. 30 och 31 §§ skollagen framgår att en kommun kan placera en elev vid en annan skolenhet än den elevens vårdnadshavare önskat om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero (placering utan tidsbegränsning vid en annan skolenhet).

I förarbetena anges att det i alla situationer inte är helt tydligt var gränsen går mellan en omplacering enligt 5 kap. 13 § skollagen och en avstängning med kompensationsundervisning enligt 5 kap. 14 § (...). Enligt förarbetena ska det anses vara en tillfällig placering utanför den egna skolenheten enligt 5 kap. 13 § skollagen så länge som tillsynsansvaret kvarstår inom huvudmannens organisation och tillgången till undervisning inte bryts. En förutsättning för att en tillfällig placering enligt paragrafen ska anses föreligga är därmed att eleven kontinuerligt ges undervisning och fysiskt befinner sig i en miljö där skolans personal tar ansvar för tillsynen av eleven. Undervisningen ska i stor utsträckning motsvara den undervisning som eleven annars skulle få, t.ex. avseende vilka kurs- eller ämnesplaner som undervisningen utgår ifrån. En avstängning enligt 5 kap. 14 § skollagen innebär, i motsats till ovanstående, att det sker ett avbrott i elevens undervisning, att undervisningen inte ges på ett sätt som möjliggör att huvudmannen kan uppfylla sitt tillsynsansvar, eller att undervisningen inte kan anses motsvara den undervisning som eleven annars skulle ges. En situation där eleven ska vara hemma kan därmed inte ses som en placering enligt 5 kap. 13 § skollagen, även om t.ex. distansundervisning ges eller att en lärare vid några tillfällen kommer hem till eleven. Detta bör snarare betraktas som en sådan kompensation för utebliven undervisning som ska ges vid en avstängning (prop. 2021/22:160 s. 185 f.).

Förvaltningsrättsliga utgångspunkter

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpas bland annat 31-33 §§ förvaltningslagen. Enligt förarbetena gäller paragrafen bland annat när beslut fattas i ärenden om avstängning och andra åtgärder enligt 5 kap. skollagen (prop. 2009/10:165 s. 928).

I 31-33 §§ förvaltningslagen anges att det för varje skriftligt beslut ska finnas en handling som visar bland annat dagen för beslutet, vad beslutet innehåller samt vem eller vilka som har fattat beslutet. Om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska det även innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske, men en underrättelse ska alltid vara skriftligt om en part begär det.

Av förarbetena till 33 § förvaltningslagen framgår att en underrättelse om ett beslut kan vara skriftlig eller muntlig. Även om myndigheten har en valfrihet i fråga om formen torde det typiskt sett vara lämpligt att myndigheten även lämnar en skriftlig underrättelse. En muntlig underrättelse bör lämnas endast i undantagsfall, främst då handläggningen i sin helhet har skett muntligt och beslutet är enkelt att motivera och förstå. Myndighetens val av underrättelseform måste ske även med beaktande av det allmänna kravet på service och de allmänna utgångspunkterna för handläggningen. Det innebär bl.a. att myndigheten måste beakta tillgänglighetsaspekter, exempelvis om någon enskild till följd av en funktionsnedsättning har svårigheter att tillgodogöra sig muntlig eller skriftlig information. Myndigheten måste också välja den underrättelseform som med beaktande av partens intressen i det enskilda fallet är enklast (prop. 2016/17:180 s. 325).

Särskilt stöd

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd.

Av förarbetena till bestämmelserna om disciplinära åtgärder framgår att förebyggande arbete och adekvata stödåtgärder kan minska risken att disciplinära åtgärder behöver användas. Ibland är dock en akut situation ett faktum. (...) Härvid bör bestämmelsen i 3 kap. 7 § om att behov av särskilt stöd ska utredas även när en elev har andra svårigheter i sin skolgång än att det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, beaktas (prop. 2021/22:160 s. 176).

Skolinspektionens bedömning

Disciplinära åtgärder

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att eleven inte erhållit kompensation för den undervisning som eleven gått miste om i samband med skolans beslut om avstängning av eleven. Skolinspektionen bedömer vidare att det utgör en brist att skolan vidtagit ytterligare disciplinära åtgärder utan att fatta formella beslut om detta.

Skolinspektionen bedömer att utredningen visar att eleven inte erhållit någon kompensation för den undervisning eleven gått miste om under tiden för avstängningarna, vilket utgör en brist. Söderhamns kommun har uppgett att de disciplinära åtgärder som vidtagits avseende eleven är avstängning vid två tillfällen, den 23 april respektive den 23 augusti 2024. Det framgår att besluten har gällt för en respektive två dagar. På fråga om eleven kompenserats för den undervisning som eleven gått miste om på grund av avstängningarna, har huvudmannen hänvisat till att eleven vid avstängningen i augusti 2024 erbjudits undervisning på annan plats än skolan under två timmar per dag. Av den dokumentation som huvudmannen bifogat framgår emellertid att denna undervisning erbjudits eleven först efter det att beslutet om avstängning upphört att gälla, från någon gång efter den 27 augusti 2024, och fram till det att eleven kunnat påbörja sin skolgång vid en annan skolenhet den 16 september 2024. Huvudmannen har vidare inte redogjort för om eleven erhållit någon kompensation för den undervisning eleven gått miste om i samband med avstängningen i april 2024.

Skolinspektionen bedömer vidare att utredningen visar att skolan använt ytterligare disciplinära åtgärder mot eleven – dels placering utan tidsbegränsning vid en annan skolenhet, dels tillfällig placering utanför den egna skolenheten – utan beaktande av de förvaltningsrättsliga kraven kring utformning, innehåll och delgivning av beslut, vilket utgör en brist. Av utredningen framgår att eleven placerats vid en annan skolenhet, och huvudmannens uppgifter om att det skulle röra sig om ett frivilligt skolbyte motsägs av den dokumentation som huvudmannen har bifogat samt av uppgifter från elevens vårdnadshavare. Vidare framgår att eleven från någon gång efter den 27 augusti 2024 fram till och med att eleven påbörjat sin skolgång vid den nya skolenheten den 16 september 2024 erhållit undervisning på en annan plats än Vågbroskolan, vilket får betraktas som en tillfällig placering utanför den egna skolenheten.

Skolinspektionen konstaterar att det utifrån utredningen inte kan anses visat att besluten om avstängning av eleven den 23 april och den 23 augusti 2024 inte delgivits elevens vårdnadshavare skriftligen. Skolinspektionen vill emellertid framhålla att beslut om avstängning, liksom andra beslut om disciplinära åtgärder, alltid bör tillsändas elevens vårdnadshavare skriftligen så att elevens vårdnadshavare ges förutsättningar att förstå beslutets innehåll samt kan ta ställning till eventuellt överklagande av beslutet.

Särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att Vågbroskolan inte utrett elevens behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår att eleven under en längre tid uppvisat ett sådant normbrytande och utåtagerande

beteende att det påverkat elevens skolresultat samt att skolan funnit skäl att vidta flera ingripande disciplinära åtgärder mot eleven. Skolinspektionen bedömer mot denna bakgrund att elevens situation varit sådan att en utredning av elevens behov av särskilt stöd borde ha genomförts, då eleven uppvisar andra svårigheter i skolsituation. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla vikten av att elevens behov av särskilt stöd utreds på elevens nya skola, förutsatt att förutsättningarna för en sådan utredning fortsatt är uppfyllda.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § p. 3 skollagen avstå från att ingripa om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande. Söderhamns kommuns verksamhet vid Vågbroskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller disciplinära åtgärder och särskilt stöd. Eftersom eleven nu avslutat sin skolgång vid Vågbroskolan bedömer Skolinspektionen att det finns särskilda skäl att avstå från att ingripa.

Beslutet har fattats av juristen Johannes Behndig.

Juristen Ellen Kalman har varit föredragande i ärendet.

Kopia till

Elevens vårdnadshavare